

« نامه ماهانه ادبی ، علمی ، تاریخی ، اجتماعی »

شماره - هشتم

آبان ماه ۱۳۳۰

انجمن ادبی حکیم

دوره - سی ام

شماره - ۸

تاسیس بهمن ماه - ۱۳۹۸ شمسی

(مؤسس : مرحوم وحید دستگردی)

(صاحب امتیاز و نگارنده : وحیدزاده - نسیم دستگردی)

انجمن ادبی حکیم نظامی

در این اواخر غالباً عدای از فضلاء و ادب دوستان دور و نزدیک کتباً و یاشفاهاً بما مراجعه و تاریخچه‌ای از تأسیس انجمن ادبی حکیم نظامی و خدمات آنرا به‌الم ادب و سخن فارسی برای تهیه و تنظیم یادداشت‌هایی که در این باره تدوین نموده اند خواستار میگردند . اینک با آنکه در ارمغان و بعضی کتب ادبی و تذکره‌ها از این انجمن بکرات سخن گفته شده مجدداً برای تسهیل کار نویسندگان بطور اختصار از آن سخن میگوئیم .

انجمن ادبی حکیم نظامی تنها محفل شعر و ادب ایران بوده است که بتصدیق اهل فضل و هنر در تمام ادوار تأسیس انجمن‌های ادبی ایران بدون تظاهر و سروصدا بزرگترین خدمات را به‌الم ادب و سخن فارسی انجام داده است .
این انجمن چون از بدو تأسیس تحت رهبری مؤسس خود استاد فقید وحید دستگردی منظوری جز خدمت بادییات و زبان فارسی که بسرعت راه انحطاط می‌پیمود نداشت و بعلاوه کسانیکه بحلقه عضویت آن پیوسته بودند همه از بزرگان شعر و ادب بودند لاجرم در انجام کارهای ادبی توفیقی بس شایان یافت .

آنروزها هنوز مسأله شعر و شاعری و ادب پیشگی تا باین حد بصورتی کودکانه و ابتدال در نیامده بود که در هر کوی و برزن افرادی برای منظورهای خاصی گرد هم جمع آیند و بنام مجلس ادبی بمدح و تحسین یکدیگر و احیاناً تفریحات دیگر پردازند و موجبات خفت و سرشکستگی ادب و سخن ارجمند فارسی را فراهم سازند.

«بیاد دارم یکی از دوستان ادبی چندی قبل در انجمن حکیم نظامی میگفت که باصرار یکی از آشنایان شمی در یکی از این انجمنها حضور یافتم سخن از شعر صائب بمیان آمد یکی از حضار گفت که صائب شاعر خوبی بوده است رئیس انجمن که در صدر مجلس نشسته بود بمنشی انجمن دستور داد که برای هفته آینده او را بانجمن دعوت نمائید!» و اینک باصل مطلب میپردازیم:

پس از پایان جنگ بین الملل اول (۱۹۱۴-۱۹۱۸ میلادی) و خروج قوای بیگانه از ایران و حید دستگردی که بعلت سرودن چکامه ها و مسمطات و غزلیات مهیج وطنی بر علیه اشغالگران روس و انگلیس ناگزیر به مهاجرت بیختیاری گردیده بود باصفهان معاودت و پس از یکی دوماه عازم طهران گردید.

استاد پس از ورود بطهران این شهر را مرکز فعالیت های ادبی خویش قرارداد چنانچه در سال ۱۲۹۸ هجری شمسی مجله ارمغان را منتشر ساخت و در سال ۱۲۹۹ یعنی یکسال بعد انجمن ادبی ایران را تشکیل داد.

این انجمن هفتتهای یکبار در خانه مسکونی استاد واقع در کوچه خدا بنده لوها جنب خیابان ناصر خسرو و پس از چندی در محل دیگری در همان نزدیکیها که برای اداره مجله ارمغان در نظر گرفته شده بود تشکیل جلسه میداد.

انتشار مجله ارمغان که معرف آثار نظمی و تحقیقات ادبی انجمن بود سبب گردید که روز بروز بر شهرت و وسعت انجمن افزوده گردد از اینرو برای آنکه نقطه

وسیعتری برای تشکیل جلسات در نظر گرفته شود بنا بر پیشنهاد عده‌ای از اعضاء و موافقت رئیس انجمن مرحوم وحید انجمن بوزارت فرهنگ منقل گردید .

انتقال انجمن بوزارت فرهنگ دیری نپائید زیرا کم کم اشخاصی که کمتر صلاحیت ادبی داشتند در آن راه بسته و هر چه بر شماره اینگونه افراد علاوه میگردد از تعداد اعضاء دانشمند قدیمی کاسته میشد تا بالاخره انجمن بمنزل شاد روان شاهزاده افسر انتقال یافت و تا پایان حیات آن مرحوم به جلسات خود ادامه میداد .

از همان اوایل انتقال انجمن بوزارت فرهنگ چون انجمن صورت دیگری بخود گرفت و از راه و روش قبلی که بحث و تحقیق در مسائل ادبی و علمی بود منحرف گردید استاد وحید که در راه اعتلاء و بزرگداشت شعر و ادب سر از پا نمی- شناخت و از تظاهر و خودنمایی سخت گریزان بود بناچار از انجمن مزبور کناره گیری کرده بتأسیس (انجمن ادبی حکیم نظامی) اقدام نمود.

انجمن حکیم نظامی - در حدود سال ۱۳۰۸ شمسی انجمن حکیم نظامی

تحت هدایت و رهبری استاد درخانه مسکونی جدید وی در خیابان ایران که محل اداره مجله ارمغان نیز بود تشکیل جلسه داد و در اندک مدتی نخبه فضا و شعرای کشور در آن گرد آمدند و با انجام کارهای مفید ادبی بدون تظاهر و خودنمایی بازار کاسد شعر و ادب را رونقی بسزا بخشودند.

خدماتی را که انجمن حکیم نظامی در دوران پیدایش خود از روی میل و رغبت و بدون جار و جنجال در حوزه محدود خود بادبیات فارسی که تنها سند پرافتخار ملت ایران بشمار میرود انجام داده نه تنها در تاریخ انجمن‌های ادبی جهان بی سابقه بوده بلکه مراکز عریض و طویلی چون وزارت فرهنگ که وظیفه اولیه اش حفظ و حراست زبان فارسی و طبع و نشر آثار بزرگان سخن است در طول پنجاه شصت سالی که از

ایجادش میگذرد با همه بودجه هنگفت خود صد يك آنرا نتوانسته و یا نخواسته است انجام دهد.

استاد وحید در انجمن حکیم نظامی همواره ازدوروش پسندیده در راه خدمت بعالم ادب پیروی مینمود. نخست تصحیح و تحشیه و تمقیح آثار نظم و نثر اساتید سخن باستان و طبع و انتشار آنها. دوم تعلیم و تربیت اهل ذوق و ادب.

اول - مهمترین آثار یکه در انجمن بوسیله استاد وحید تصحیح و تحشیه و طبع و نشر گردید:

(۱) سبعة حکیم نظامی (۲) دیوان بابا طاهر (۳) جام جم اوحدی (۴) ره آورد وحید در دو جلد (۵) دیوان ادیب الممالک فراهانی (۶) دیوان قائم مقام (۷) بختیار نامه (۸) دیوان هاتف (۹) اشعار گزین از ادیب الممالک (۱۰) تذکره تحفه سامی (۱۱) دیوان ابوالفرج رونی (۱۲) تذکره نصر آبادی (۱۳) رسائل خواجه عبدالله انصاری (۱۴) هزار اندرز حکیم نظامی (۱۵) دیوان عبید زاکانی (۱۶) گنجینه گنجوی (۱۷) دیوان جمال الدین عبدالرزاق (۱۸) جزئی از دیوان کمال الدین اسماعیل و بعضی کتب دیگر.

دوم - تعلیم و تربیت اهل ذوق و ادب: توان گفت انجمن عالیترین مدرسه شعر و ادب بود که تربیت یافتگان آن از بهترین فضلاء و گویندگان معاصر بشمار رفته و در این ایام حقیقه اگر از شعر و ادب سخنی بمیان آید باید بسراغ کسانی رفت که از انجمن فیاض حکیم نظامی درک فیض کرده اند.

در دیماه سال ۱۳۲۱ موجد و رهبر انجمن استاد سخن و وحید پس از چهل سال رنج و کوشش در راه اشاعه فضل و هنر و تعلیم و تربیت عشاق شعر و ادب رخت از جهان بر بست و بدنبال فوت استاد چند تن از مشاهیر دیگر انجمن نیز بسرای جاودانی شتافتند و محفل فروزان شعر و ادب را به ماتمکدهای تیره و غم افزا مبدل ساختند.

اکنون این انجمن در همان مکان و با همان روش دیرین با شرکت عده‌ای از اعضای دانشمند و باوفای قدیمی که هنوز در قید حیاتند و چند تن دیگر از سخن‌پردازان نامی معاصر که در سالهای اخیر در آن شرکت جسته‌اند بکارهای ادبی خود ادامه میدهد و امیدوار است که همواره از عهده این میراث گرانبها بوجه احسن برآمده و در انجام خدمات ادبی همانطوریکه استاد بزرگ و حید دستگردی کامیاب گردید موفق و سربلند باشد.

مجله ادبی ارمغان که در طول چهل سال اخیر تنها نامه‌ی ادب و شعر فارسی بوده با همان روش و طریق کهن بیاری یزدان پاک و توجه ادب دوستان و فضایی دور نزدیک مرتباً انتشار یافته و دیوان محمود خان صبا بعنوان ضمیمه یکسال منتشر گردیده و تصحیح و تحشیه کلیات خلاق المعانی کمال الدین اسماعیل در انجمن بیابان رسیده و عنقریب بطبع آن اقدام میگردد.

ضمیمه چهار دوره اخیر ارمغان همانطوریکه قبلاً وعده داده‌ایم منظومه سرگذشت اردشیر بابکان اثر استاد فقید و حید است که یکی از شاهکارهای کم نظیر فارسی است و اخیراً اقدام بچاپ گردیده و در آینده نزدیک ارمغان جامعه ادب دوستان دور و نزدیک خواهد شد و سپس طبع کلیات دیوان استاد که همه انتظار طبع آنرا دارند آغاز خواهد شد.

و حید زاده - نسیم

ز سعدی شنو پند و بر گوش گیر

زمن بشنو ای یار و هر گز مده	دو صد وعده در گوشه میکده
مشو با فرومایگان هم نشین	ز اشخاص بدجنس دوری گزین
ز سعدی شنو پند و بر گوش گیر	مخور با فرومایه نان و پنیر
چوموش آنکه نان و پنیرش خوری	بدامش در افتی و تیرش خوری